

İstanbul

*“Bu Şehr-i Sitanbul ki Pî Misl ü Behâdur / Bir Sengine Yek Dâre
Acem Mülkü Fedâdur”*

• Ülüve Atasoy

“İstanbul’u bir kez gören ya İstanbul’da ölür,

Ya İstanbul yolunda ölür,

Ya da İstanbul hasretiyle ölür.”

İran Atasözü.

İstanbul’u anlatmak, anlatabilmek tam anlamıyla mümkün değildir elbet. Fakat ona duyulan muhabbet, gerek tarihte gerek günümüzde birçok kalemi aşka getirmiştir. Atalarından devraldığı edebi mirası devam ettiren Nedim’in “Bu İstanbul şehri ki ona paha biçilemez, bütün İran mülkü ona feda olsun” dizesidir İstanbul. Tarihte Bizantion, Bizans, Vizans, Costantinopolis, Kustanti-niyye gibi isimlerle anılıp Müslüman hüvi-yete kavuştuktan sonra, İslam’ın bol olduğu yer anlamına gelen İslambol olarak anı-

landır. İslamî geleneğe mukabil unvan ve dualarla isimlendirilen, adaletin dağıtıldığı saadet kapısı olan Dersaâdet’tir, Allah tarafından korunmuş olan el-Mahremiyye’dir, devlete yıllarca merkez olan Payitahtı-Saltanat’tır. Aşık Veysel’in “Hayali kafamda hükümler süren, görmez gözlerime görün” temennisidir. Napolyon’un: “Dünya tek bir ülke olsaydı başkenti İstanbul olurdu” dediğidir. Hiçbir dizeye, satıra sığmayandır.

İstanbul’un bilinen tarihi milattan önceye kadar gitmektedir. Şehrin ciddi manada imarı ise 325 tarihli İznik Konsülünde Roma İmparatorluğunun resmi dininin Hristiyanlık olarak kabul edilmesiyle, imparatorluğun merkezinin doğuya taşınmasının ardından gerçekleşti. Sonrasında ise eski imparatorluk idaresinden kopuş yaşandı. Tarihi süreçte sık sık imparator değişikliklerine, taht kavgalarına, siyasi

40. ÜNİTE GENEL KÜLTÜR

İSLAM ÜLKELERİNE SEYAHAT / İstanbul	157
KİTAP / Tevazu ve Vakar	160
SİNEMA	161
KAHRAMANLAR ARARKEN / “Büyük Kartal”: Fatih Sultan Mehmet	163
MEDENİYETİMİZDEN YAPRAKLAR / Osmanlı’da Hayvanlara Tavır	166
YAKIN TARİHİMİZDEN NOTLAR / Askeri Darbeler Dönemi	168
BULMACA	172

karışıklıklara sahne olan Bizans, Emevi ve Abbasi dönemlerinde kuşatıldı. Fakat güçlü şehir surları sebebiyle alınamadı. Şehir birçok açıdan cazibe merkezi olduğundan Haçlıların da gözdesi idi. Bu sebeple 1203 tarihinde Haçlılar tarafından yağmalanan şehirde oldukça ciddi katliamlar da gerçekleşti. Şehir bu tarihte tüm ihtişamını, zenginliğini ve sanat eserlerini kaybetti. Taşınır sanat eserleri Venedikliler tarafından batıya götürülürken taşınmazlar yağmalanarak yok edildi. Akabinde Avrupalılar Latin İmparatorluğunu kurup bölgeyi aralarında paylaştılar. Fakat bölgeyi zapt etmekle Bizans ele geçirilmiş olmuyordu. Trabzon, Epiros ve İznik'te Bizans'ın uzantısı olan 3 bağımsız devletçik kuruldu. Zamanla Balkanlar'daki topraklarını kaybeden, Sırp ve Osmanlı toprakları arasında kalan Bizans, surlarla çevrili küçük bir şehir devleti haline gelmişti.

Fethin müjdesi ile alakalı İslami geleneğin motivasyonu ile yetişen 2. Mehmet tahta çıktığı ilk yıllarda kuşatma planları yapmaya başlamıştı. Bizans surlarının hemen karşısına Rumeli Hisarı yapıldı. 22 km uzunluğundaki surların top atışlarıyla dövülmesi, karadan yürütülen gemiler ve 100 bin kişilik orduyla 1453 tarihinde şehir fethedildi. Fetih sonrası imar hareketleriyle şehrin yüzü tamamen değişti. Bizans'ın kalbi kabul edilen Ayasofya kilisesi camiye çevrildi ve Fatih Sultan Mehmet tarafından ilk Cuma namazı eda edildi. Osmanlı'nın hoşgörülü toplum yapısı şehirde

tesis edildi. Öyle ki Müslüman, gayri Müslim yan yana çalışmakta, aynı mahallelerde oturmaktaydı. Gayri Müslimleri koruma altına alan Ehl-i Zimme hukuku ile bu durum resmileşti ve aynı zamanda teşvik edildi. Şehir sosyal açıdan oldukça kozmopolit ve renkli bir metropol haline geldi. Mimari açıdan ise muazzam güzellikte saraylar, kamu binaları, eğitim kurumları inşa edildi.

İmar faaliyetlerinde sadece devletin etkisi değil, sivil halkın da etkisi büyüktü. Şehirde vakıf kültürü oldukça yaygındı. Leyleklerin beslenmesi için leylek vakfı, duvar ve sokak temizliği vakfı, meyve ağaçları diken vakfı, köprüleri sellerin zararından koruyan vakıf, savaşa gidenlere iyi atlar tesis etmek için kurulan at vakfı, borcundan dolayı hapse düşenlere yardım vakfı, her yıl Recep ayında helva dağıtan helva vakfı, küçük çocuklara papuç parası veren vakıf, suyu soğutan vakıf, suyu çoğaltan vakıf, gölleri temizleme vakfı, yuva kuran, fidan diken, misafirleri ağırlayan, yetim çeyizi donatan, kurban kesen, dul ve yetime ulaşan birçok dikkat çekici vakıf mevcuttu. Bunlardan en ilginç sayılabilecek olanı ise, 6 asır önce İstanbullu nefes alabilsin diye, Bebek sırtlarında yeşilliğin içerisinde kurulmuş olan Nefes Vakfı desek haksızlık etmiş olmayız. Yıllarca barış, huzur ve refahın hüküm sürdüğü şehirde en sıkıntılı dönem Balkan Savaşları ve 1. Dünya Savaşı ile yaşandı. Balkanlar'dan kaçan oldukça kalabalık

grupların İstanbul'a yığılmasıyla şehrin çehresi değişmeye başladı. Ekonomik sebeplerle dinamikleşen iç göç hareketleriyle de halen bu değişim devam etmekte.

İstanbul gibi devasa bir tarihi ve dini bir mirasın olduğu şehirde yaşayıp buna vakıf olamayan oldukça fazla insan mevcut maalesef. Sadece 5 dk.lık araç yolculuğu mesafesi olduğu halde, Eyüp Sultan'a hiç inmemiş öğrencilerimiz var mesela. Günlük rutinlerimiz sebebiyle şehri keşfetmeye ne yazık ki müstakil zaman ayıramıyoruz. Fakat ayırmalıyız, ayırmalısınız. Bu şehirde yaşamının insana yüklediği birtakım sorumluluklar var diyordu sevgili Ümit Meriç. İstanbul'da yaşamının ilmi, dini, kültürel pek çok açıdan hakkını vermek gerek. Bir gün birden bire Eyüp Sultan'dan yola çıkın örneğin. Türbeyi ve camiye ziyaret ettikten sonra her biri ayrı bir sanat eseri olan mezar taşlarının bulunduğu Eyüp mezarlığını gezin. Bakmayı, görmeyi ve dinlemeyi bilerseniz bu şehirde ölümler bile sizinle konuşur. Pierre Loti'ye doğru çıkarken "Ruhumu eritip de kalıpta dondurmuşlar, onu İstanbul diye toprağa kondurmuşlar" diyen Necip Fazıl'ın kabrini ziyaret edin. Tepeye çıkınca Yahya Kemal'in Aziz İstanbul şiirini okuyun. Oradan inince Fatih, Şehzadebaşı ve Süleymaniye Camilerini ziyaret ederek bahçelerinde bulunan kedilerin başını okşayın. Süleymaniye'nin hemen arkasındaki Mimar Sinan'ın tevazusu sebebiyle kuytuya kondurduğu türbesinde bir Fatiha okuyun. Süleymaniye'deki ulema semti olan Vefa'ya uğrayın ve boza içmeden ayrılmayın. Süleymaniye Camisinin eteğinde eşsiz çinilere sahip olan ve 2003'te Avrupa'nın en güzel camisi seçilen Rüstem Paşa Camisini görün. Sekizgen şekliyle Selimiye Camisinin bir parçasıymış gibi duran bu muazzam caminin çinilerinin bir kısmının yurt dışına kaçırıldığını hatırlayarak iç çekin. Kapalıçarşı'nın ardından Gülhane Parkı'nı ziyaret edin. Yarımada'da gezilmedik yer bırakmayın. Ayasofya, Topkapı, Dikilitaş, Yerebatan Sarnıcı olmazsa olmaz elbette ama yer altı dehlizlerinin Yerebatan Sarnıcı'ndan ibaret olmadığı bilin. Nuru Osmaniye camisinin altındaki sarnıçları ziyaret edin. Orada bulunan mezar taşları karşısında hayrete düşün. Ecdadın ölen kişilerin mesleklerine özel mezar taşları yapması nasıl bir zarafettir doğrusu 21. Yüzyıl insanı olarak anlamakta zorlanacaksınız.

Ardından Sahaflarda kitap karıştırın.

Martta adalardaki mimozaları, nisanda Emirgan'daki laleleri, mayısta Kanlıca'daki erguvanları seyre dalın. Aşıyan'daki Fikret evini ziyaret edin. Edebiyatı seviyorsanız orada bulunan şair kabirlerine dua edin. Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında mutlaka mehtabı seyredin ki bu şehirde mehtabın seyri başkadır. Hiç çocuğu olmayan 1. Mahmut'un: "2 şeye doyamadım, bir evlada, iki mehtaba" deyişini anın. Heybeliada'ya gidemezseniz mehtap seyri için düzenlenen vapur seferlerine katılın. Galata kulesinden Hazarfen'e selam gönderin. Galata Mevlevihane'sini de ihmal etmeyin. Ortaköy'e doğru giderken Yahya Efendi'ye uğrayın. Oradan Yıldız Sarayı'na merhaba deyin. Vapurla Üsküdar'a geçince Kuzguncuk, Çengelköy, Aziz Mahmut Hüdayi ve Salacak'ta Kız Kulesi seyrinin ardından Çamlıca tepesinden Münir Nurettin Selçuk eşliğinde şehri seyredin. Boğaz turu yapın. Balat'ın arka sokaklarını gezin, oradaki Sahabe kabirlerine de Fatiha okuyun.

İstanbul anlatılmakla ve keşfetmekle bitirilebilecek bir şehir elbette değil. Bu yüzden bir otobüse atlayıp son durağa kadar gidin. Bir şehri öğrenmenin en iyi yolunun o şehirde kaybolmak olduğunu unutmayın. Tabi temkinli olmayı da elden bırakmayın. Bu arada İstanbul temalı kitapları da ihmal etmeyin. Kemal Tahir'in Esir Şehrin İnsanlarını, Abdülhak Şinasi Hisar'ın Boğaziçi Yalıları'nı okuyun mesela. Ara Güler'in Eski İstanbul Anıları'nı inceleyin. Tüm keşmekeşine, karmaşasına, trafiğine, çarpık kentleşmesine rağmen İstanbul'un bambaşka olduğunu -ve tekrar- İstanbul'da yaşamının insana birtakım sorumluluklar yüklediğini unutmayın.

"Ana gibi yar olmaz İstanbul gibi diyar, Güleni şöyle dursun ağlayanı bahtiyar" dizeleri anlatmaya çalıştıklarımın özeti gibi. Birkaç yıl önce kanser teşhisi konulan babamı Trabzon'dan İstanbul'a tedavi için getirdiğimizde, Şehitler köprüsünden geçerken boğaza bakarak ağabeyime sarf ettiği cümleyle yazıyı noktalayayım: "İstanbul bir tane oğlum, başka yok."

Ne diyelim her şeye rağmen inşallah cennette İstanbul vardır ve kavuşmak tekrardan nasip olur.

Tevazu ve Vakar

●● İrem Ertuğrul

Fatih-Harbiye – Peyami Safa

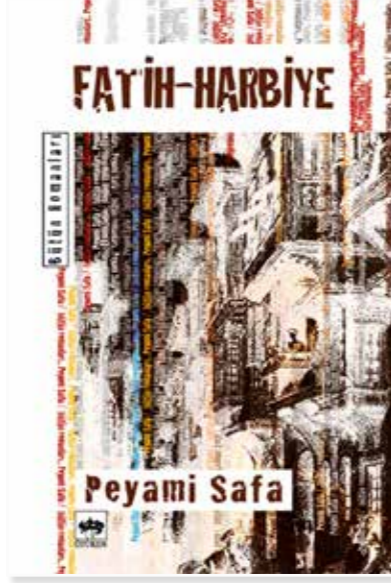
Tevazu ve vakar, bence en çok Müslüman ve Doğulu erdemidir. Ne demek bu? Müslüman olmayanlar erdemli olamaz mı? Olabilir elbet ama konu tevazu ve vakar olunca, bunlar en çok Müslüman'a yakışır. Çünkü bir Müslüman, her şeyin başının, sonunun ve sahibinin Allah olduğunun bilincindedir. Dolayısıyla sahibi olduğu şeylerin, servet, başarı, üstün yetenekler, güzellik vs.nin kendinden kaynaklı olmadığını, Yaratıcının lütufları olduğunu bilir. Bunun için de kibirlenmez, kibirlenemez. Otomatik olarak tevazu sahibi olmalıdır.

Ayrıca Allah'ın lütfunu üzerinde taşıdığı için, insanlara karşı ezilmez. Hakk'ın yanında olduğunun bilinciyle, Hakk'ı savunur ve dik durur. Yani yine otomatik olarak vakar sahibi olur.

Bunlar bana Peyami Safa'nın Fatih-Harbiye romanını hatırlattı. Roman, İstanbul'un iki semti üzerinden Doğu-Batı ahlaki değerleri arasında bir karşılaştırma fırsatı sunuyor.

Peyami Safa Doğu-Batı sorununu "Türk ruhunun en büyük işkencesi" diye tarif eder. Bunu söylediğinde, Tanzimat dönemi çoktan geçmiş, Milli Mücadele bitmiş, Osmanlı İmparatorluğu artık Türkiye Cumhuriyeti olmuştur. Toplumsal değişimin etkileri had safhadadır. İşte Peyami Safa'nın Fatih-Harbiye romanı, bu değerler çatışması üzerine kurulu bir roman.

Romanın başkışisi Neriman, babası ile Fatih'te oturan, Doğu terbiyesiyle büyümüş bir genç kızdır. Aynı mahalledeki, çocukluk arkadaşı Şinasi ile evleneceklerdir. İkisi de Darülelhan'ın, yani konservatuarın alaturka

bölümünde musiki eğitimi almaktadırlar. Neriman bir gün aynı okulun alaf-ranga bölümünden Macit adlı bir gençle tanışınca yeni bir dünyaya gözlerini açar. Beyoğlu'nda Macit'le geçirdiği vakitler, kendi hayatını sorgulamaya başlamasına sebep olur. Beyoğlu vitrinlerine dalıp giderken, babası Faiz Bey'i de, Şinasi'yi de küstürür. Uduzu eline almaz olur. Kendi hayatına dair her şeye ve bunların tümünü temsil eden Fatih semtine sırtını döner. Sürekli gelgitler yaşar. Neriman, romanın sonunda bir tercih yapacaktır. Hangi tarafta kalmayı tercih ettiğini okuyup siz görün.

Neriman'ın gelgitleri, Peyami Safa'nın "insan ruhunun işkencesi" olarak gördüğü Doğu-Batı sorununun bir örneğidir. Peyami Safa, romanın içinde kendi fikirlerini, romanın âkil adamı, Ferit'e söyler. Yazar, bu bölümlerde Doğu-Batı kavramlarını, ahlaki düzlemde değerlendirir. Batı, çalışkan, maddi zenginliğe sahip, şık ve göz alıcıdır fakat aynı zamanda sahte, çıkarıcı ve ruhsuzdur. Doğu ise ruhun ve manevi zenginliğin timsalidir.

Peyami Safa, Ferit'in ağzından dile getirdiği analizlerde, bir sentez önerir. Her iki medeniyetin de iyi yanları muhafaza edilip insanı harmanlanmalıdır. Bu gibi ifadelerinden dolayı, çoğu eleştirmen tarafından Safa'nın, Doğu-Batı sentezi yaptığı vurgulanır.

Doğu ve Batı... Biri ruh, biri beden... Sayıyı ikiye, üçe, bine bölmeden düşünürsek, bunların bütünü aslında insan denilen... Büyük eserler, insanı görmeye tanımaya yarıyorsa eğer, Fatih-Harbiye kesinlikle onlardan biri...

Sinema

●● Ülüve Atasoy

KEDİ (CAT) 2016

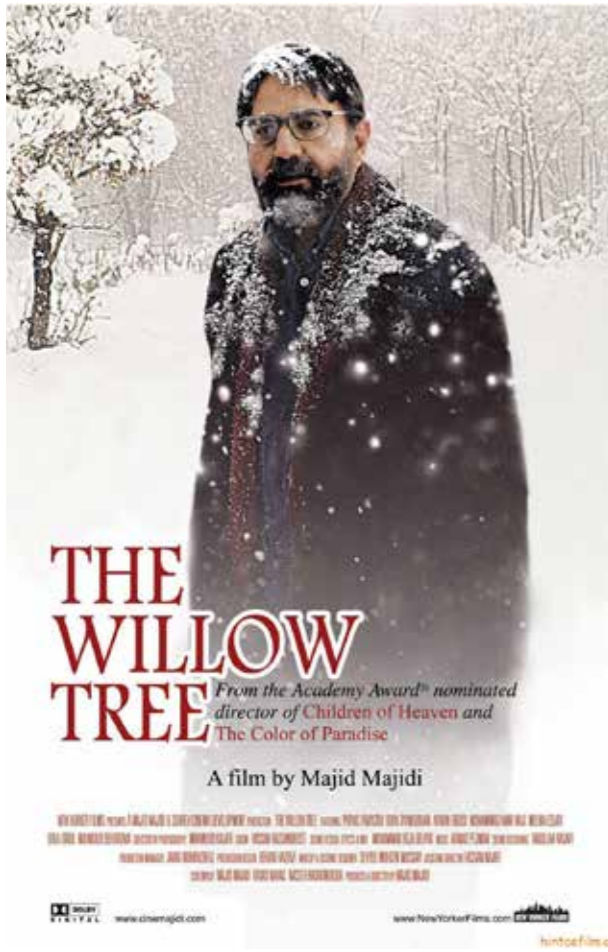
İstanbul denilince akla gelen elbette çok şey var. Fakat bazı semtler ve mahalleler var ki, onlar bizzat sokak hayvanlarıyla hemhâl. Süleymaniye Camii, tüm heybet ve ihtişamıyla sizi cezbetse de, bazen sırf bir kedinin başını okşamak için oraya uğrarsınız mesela. Aziz Mahmut Hüdai'nin kendisini ziyarete gelenlere ettiği dua kadar, cami bahçesindeki kedileri seversiniz. Eyüp ve Fatih camilerinde kıldığınız namaz sonrası bahçede saatlerce kedi sevdiğiniz için haftalarca gribe maruz kalırsınız. İstanbul'un manevi hava ve hatırasında kedilerin ve halkın onlara olan muamelesinin payı oldukça büyüktür. Bu durum sinema sektörünün de ilgisini çekmiş olacak ki Ceyda Torun hanımefendi geçen yıl İstanbul'un kedilerini konu alan

ve dünyanın gündemine de oturan oldukça hoş bir belgesele imza attı. Çeşitli semtlerdeki sokak kedilerinin görüntülediği ve semt sakinlerinin onlarla olan münasebetlerinin birinci ağızlardan anlatıldığı enfes bir yapım Kedi. Belgeselin müzik seçimleri de oldukça iyi. Kediler kavga ederken giren darbukaya ve Mazhar-Fuat-Özkan'ın "Peki peki anladık her şeyi sen bilirsin" isimli parçasına, kedilerin fitratı hakkında bilgi sahibi olanların şapka çıkarması kaçınılmaz. Röportajlarda: "Sevgiyle baktığın zaman her şey güzel. Bir çiçekten, bir kuştan bir kediden zevk alırsan dünyalar senin olur. Allah insanları farklı vesilelerle kendine yaklaştırır. Beni de bu hayvanlarla kendine yaklaştırdı. Demek ki O'nun sevgisine nail oldum. Ayağınızın dibinde kafayı dikip size bakan bir kedi hayatın size gülümsemesidir" diyen ağabeyler o kadar haklılar ki.

SÖĞÜT AĞACI 2005

Tevazu ve kibir konularına değindiğimiz bu sayıda İran sinemasının ve Majid Majidi'nin sevilen filmlerinden olan Söğüt Ağacı'nı anmadan geçmeyelim istedik. Filmin kahramanı olan Yusuf, 50 yaşına yaklaşmış, 8 yaşında geçirdiği kaza sebebiyle gözlerini

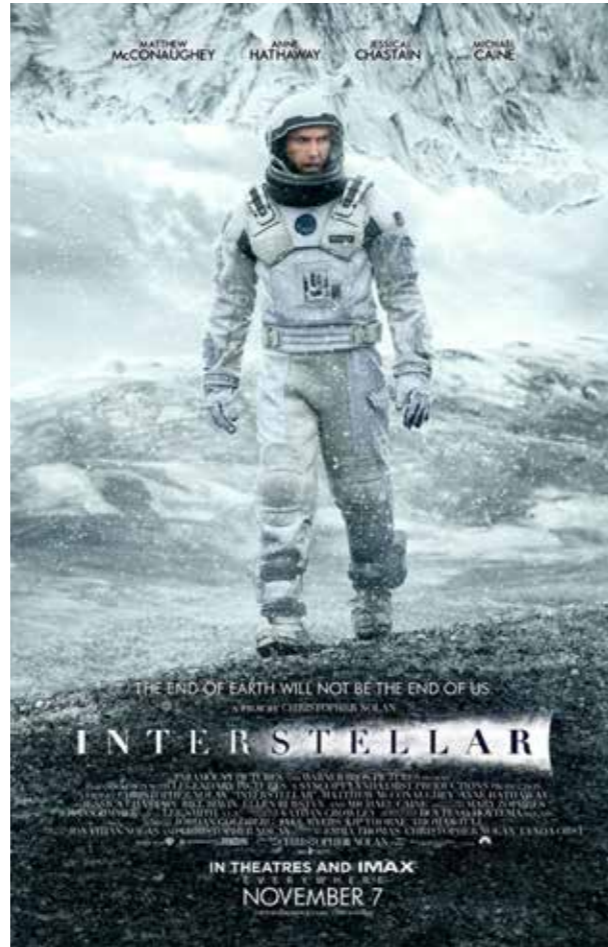

kaybetmiş, okulu ve evinden müteşekkil ortalama bir yaşam süren profesördür. Gözlerinin açılmasını çok isteyen Yusuf'un: "Hatalı olduğumu biliyorum. En büyük hatam senin büyüklüğünü yeterince bilmemektir. Şimdi anlıyorum ki sen beni merhamet kitabından silip atmadın. Beni unutmadın. Sen benimlesin ve beni korursun. Bir de lütufların tamamlansa. Mademki elimden tuttun, yalvarırım yolumu aydınlat. Işığa başka herkesten daha fazla hasretim. Eğer bu karanlıktan çıkabilirsem, daima seninle birlikte olacağım" şeklindeki duası karşılık bulur. Günün birinde gözlerinin dünya nimetlerine açılmasını sağlayan bir ameliyat geçirir ve yaşamı bu ameliyatla değişmeye başlar. Yusuf eski hayatını, eşini ve rutinlerini beğenmez olur. Tevazunun yerini örtülü bir kibir, teslimiyetin yerini ise kaybedilen yıllara isyan alır. Allah'a verdiği sözü de unutan Yusuf'un bu yeni durum karşısında karşılaştığı sıkıntılar ve kayıplarla hatasını anlayan Yusuf için artık hiçbir şey eskisi gibi olmaz. İnsan fitratına dair pek çok iniş-çıkışın olduğu film, İran sinemasının başyapıtlarından.

YILDIZLARARASI (INTERSTELLAR) 2014

2014 yılının en iyi filmleri arasında gösterilen ve paralel evren teorisi üzerine inşa edilmiş, bolca Kuantum Fiziği kokan bir bilimkurgu Yıldızlararası. Filmde bitki türlerinin bir bir ortadan kalkmasıyla birlikte dünya medeniyetinin sonuna gelmektedir. Nasa, diğer gezegenlerde yaşam sürmeye müsait koşulların olup olmadığını araştırmaları için bir ekip görevlendirmiştir. Uzay yolculuğuna çıkan ekibin birkaç gezegen denemesi başarısızlıkla sonuçlanır. Bu gezegenlerdeki zaman kavramının dünyadakinden farklı olması sebebiyle de acele edilmesi gerekmektedir. Uzay yolculuğunda kara deliğe sürüklenen ekibin üyelerinden Cooper 5. Boyutla tanışır. Kızıyla kitaplığı ve Mors Alfabesi üzerinden irtibat kurar ve ardından insanlığın kurtarılır. Filmin finali ise birçok açıdan oldukça etkileyici. Film, "Zamanı ve mekânı aşabilen tek şey sevgidir" ve "Hiçbir ebeveyn çocuğunun ölümünü görmemeli" replikleri hafızaya kazınıyor.

İyi seyirler.

"Büyük Kartal": Fatih Sultan Mehmet

●● Asiye Çiner

Fatih Sultan Mehmet, bir çağı kapatıp yeni bir çağı açan bir büyük fethin Peygamber müjdesine mazhar olmuş kahramanıdır. Tarihimiz bir fetih tarihi olmasına rağmen bizim için "fatih" denince akla gelen tek kişidir. Diğerleri yani Avrupalılar onu "Grand Turco" yani "Büyük Türk" olarak tanır. Sadece Türk Tarihi'nin değil Dünya Tarihi'nin de en büyük hükümdarlarından biridir.

1432'de Edirne'de dünyaya gelmiştir. Her şehzade gibi iyi yetiştirilmiştir. Akşemseddin, Hocazâde Muslihuddin, Molla Gürani gibi önemli hocalardan ders almıştır. 12 yaşında, babası 2. Murad'ın tahttan çekilmesi ile padişah olmuştur fakat içte ve dışta karışıklıklar çıkması ve genç bir padişahın devletin başında olmasının düşmanlara moral vermesi gibi nedenlerle, bazı tarihçilere göre pek de gönüllü olmayarak, tahtı babasına bırakmıştır.

Babası 2. Murad'ın ölümü üzerine 2. kez tahta çıktığında ise henüz 19 yaşındadır Sultan Mehmet. İlerleyen zamanlarda bu genç padişahın nasıl bir olgunluğa sahip olduğunu dost düşman herkes görecektir. Saraya gelir gelmez ilk iş olarak eğlence ve av aletlerini dağıtmış, sarayda gerekli olmayan birçok insanı saraydan uzaklaştırmıştır. Daha sonra Anadolu'nun birliğini sağlama adına bazı adımlar atmış sonra da aslında çoktan planladığı, İstanbul'u fetih hazırlıklarına başlamıştır. Hem yeni savaş teknikleri hem de gemileri karadan yürütmek gibi sıra dışı fikirlerle haftalar süren kuşatmadan sonra fetih 29 Mayıs günü gerçekleşmiş ve artık bir çağ kapanıp bir başkası açılmıştır.

Bu fethin Avrupa'da nasıl bir psikoloji ile karşılandığını tahmin edebilirsiniz. Elbette bu bir başlangıçtır, İstanbul'u İstanbul yapan dönüşüm bundan sonra başlar.

Ayasofya, fethin sembolü olarak camiye dönüştürülür. Şehirde büyük bir imar çalışması başlatılır. Şehrin alınmasında en önemli role sahip “Şahi” toprakları bizzat tasarlayan Fatih, Sahn-ı Seman Medresesi’ni kurar. Hem dini ilimlerin hem de pozitif bilimlerin okutulacağı bu medreseye başka ülkelerden de bilginler getirilmiştir. Ali Kuşçu gibi saygın bilginleri İstanbul’a davet eden Fatih, başkenti kültürel açıdan zenginleştirirken bir yandan da askeri faaliyetlerine devam etmiştir. Birçok yere seferler düzenlemiş, bunların çoğunda da başarılı olmuştur.

Çağın aşmış büyük bir dahi olan Fatih Sultan Mehmet, İstanbul’un fethi sonrası gayrimüslim halka karşı uyguladığı hoşgörü politikası ile kendisi ile çağdaş olan hiçbir devletin ulaşamadığı bir medeniyet seviyesine çıkmış, ilerleyen yüzyıllardaki devlet adamlarına da bu konuda örnek olmuştur.

Fatih Sultan Mehmet hem doğuyu hem batıyı bilen gerçek bir entelektüeldir. Onun bu yönüyle ilgili olarak İlber Ortaylı şunları yazmıştır: “Kimse eski Yunanca metin okuyup Venedik elçisiyle kendi dilinde tartışmak, Farsça divan yazmak, Arapça çetin ceviz metinleri okumak ka-

biliyetine sahip değildi. Evet, İslam dünyasının entelektüel portresi, Fatih Sultan Mehmed’dir.”

Şöyle düşünün İstanbul fethediliyor, fethin sembolü olan Ayasofya, camiye çevrilirken etrafı inceleyen Sultan, çevrenin harap halini görünce duygulanıyor İranlı şair Sadi’ye ait olan “Evet: Dünyada her şey fanidir. Taç, taht, saltanat, saadet... Hepsisi geçici şeylerdir. İşte, o haşmetli Bizans kayserlerinin

sarayı şimdi karşısında baykuş yuvasına dönmüş, başkenti iradesi önünde diz çökmüş duruyor” anlamında Farsça bir beyit okuyor. Elbette sıra dışı bir kişilikti, çok iyi bir eğitim görmüştü ama yine de 21 yaşında delikanlı sayılabilecek yaşta bir insanın hem zihinsel hem duygusal anlamda böyle olgunluğa ulaşması muhteşem bir şeydir.

Yukarıda açtığı medreseden bahsetmiştik. O sadece medreseleri açmakla kalmamış, denetlemiş, gidip derslerini dinlemiş, gerektiğinde ödülleri vermiştir. Devrin önemli bilginlerini huzuruna çağırmış çeşitli tartışmalar ve münazaralar yaptırmıştır. Başka ülkelerden getirmediği bilginler için de hayıflanmış, üzülmüştür.

Ayrıca Avni mahlası ile şiirler yazdığını da eklemek gerekir. İtalya’dan resmini yaptırmak için ressam getirtmiş, ünlü ressam Bellini onun tablosunu yapmıştır.

Fatih’in en önemli özelliklerinden biri de azimli ve kararlı kişiliğidir. Mesela oldukça kısa süre içinde yapılmış olan, Rumeli Hisarı’nın yapımında bizzat çalıştığı söylenir. Yine Belgrad Savaşında, ordunun bozguna uğradığını görünce ileri tek başına atılıp kılıcını çekmiş, onun bu cesur hareketinden etkilenen ordu moral bulmuş ve savaşın seyri değişmiştir.

Fatih, tek bir cihan imparatorluğu kurmaya niyetlenmiş, devletin menfaatlerinden daha üstün hiçbir şey görmemiştir. Büyük Osmanlı tarihçisi Halil İnalcık’ın tespiti ile söylemek gerekirse “Fatih, doğan ilk oğluna dedesi Yıldırım Bayezid’in adını, üçüncü oğluna İran geleneğinin ünlü hükümdarı Cem’in adını, torununa da Oğuzhan’ın adını vermiştir. Denilebilir ki Fatih’in şahsında Türk, İran, İslam ve Roma hükümdarlık geleneğini birleştiren bir “Osmanlı padişahı” doğmuştur.

Onu anlatmak için İstanbul kuşatılırken Bizans elçisine söylediği şu söz yeterlidir: “Efendilerinize söyleyin şimdiki Osmanlı padişahı öncekilere asla benzemez. Şimdi benim iktidarımın ulaştığı yerlere onların hayalleri bile yetişememiştir!”

30 yıllık padişahlığı müddetince hedeflerinden şaşmayan, masa başında bir strateji uzmanı, savaşta korkusuz bir kumandan, cephe gerisinde bir mühendis, kütüphanede bir bilgin gibi birçok kimliği üzerinde taşıyan Fatih Sultan Mehmet yaklaşık 50 yaşında iken, çoğu tarihçinin görüşüne göre Gut hastalığından, Gebze’de vefat etti. Üstelik yine bir sefere çıkmıştı ve nereye gidileceğini kendisinden başka kimse bilmiyordu. Çünkü daha önce bir sefer esnasında nereye sefer yapılacağını soran kazaskere; “Eğer bunu sakalımın tellerinden biri biliyor olsa idi, onu derhal koparırdım” diyen bir kişiliğe sahipti. Venedik elçisi Fatih’in ölüm haberini ülkesine “Büyük Kartal öldü!” diye haber vermişti. Tarihçi Yılmaz Öztuna’nın deyişi ile “Avrupalıların gölgesinden bile korktukları Büyük Kartal” ölmüştü.

Geldi, bir devre imzasını attı ve gitti. Bize düşen payımızı almaktır. Arif Nihat Asya’nın ifadesiyle;

“Delikanlım, işaret aldığın gün atandan Yürüyeceksin... Millet yürüyecek arkandan!”

Osmanlı'da Hayvanlara Tavır

●● Sevgülay Öztürk

Osmanlı Medeniyetinin sevgi ve şefkat kanatları sâdece insanları değil bütün mahlûkatı kuşatmış ve tarihte benzeri görülmemiş hayır müesseseleri inşa edilmiştir. Osmanlı'daki hayvan sevgisinin ve hayvan haklarının gözetilmesine dair anlayış ve düzenlemelerle, hayır müesseselerinin kurulmasının temelinde yatan en köklü kaynak hiç şüphesiz İslâm Dini'nin hayvanlara iyi muameleyi emreden, eziyetin her türlüünü yasaklayan hükümlerdi. Kur'an'da Bakara (İnek), Nahl (Arı), Ankebut (Örümcek) ve Neml (Karınca) gibi bazı surelerin hayvan isimleriyle anılması da elbette sebepsiz değildir.

İzmir Ödemiş'te Mürselli İbrahim Ağa Yeni Câmîi etrafında, hastalanarak sürülerinden geri kalan leyleklerin bakılması ve beslenmesi için ciğer ve işkembe alınmasını şart koşan bir vakıf kurulmuştur. Yanı sıra, kar yağdığında ve soğuklar bastırıldığında şehirlere ve kasabalara inen aç kurtların ve kuşların beslenmesi için belirli yerlere düzenli şekilde et, ciğer, sakatat, darı, buğday ve ot koyan vakıflar tesis edilmiştir. Neredeyse tüm Osmanlı şehirlerinde sahipsiz sokak hayvanları için vakıflar kurulmuştur. Mesela Koca Mustafa Paşa, Şeyh Evhaddeddin Tekkesi'ne kediler için günde iki sırik ciğer vakfetmiştir. Mahalle köpekleri için sokak başlarına taştan su kapları yapılmış ve belirli vakitlerde su kovaları bırakılmıştır.

Sultan II. Beyazıt; kendi adıyla anılan Beyazıt Camii'nin inşası esnasında (1501-1505) tesis edilen Beyazıt vakfiyesinde, câminin ayrılmaz sakinleri kuşlar için her yıl harcanmak

üzere 30 altın lira yem parası tahsis olumasını emretmiştir. Buna göre kuşlar için pirinç ve darı, köpekler içinse ekmek tahsis olunmuş; bir kişi de yem vermek, hastalıkları tedavi etmek, kırık çıkıkları bağlamak üzere görevlendirilmiştir. Sultan Ahmed Câmîinin imaretinde kuşlar için de yerler yapılmıştır. İmaret vakfiyesinde, artmış ve yenmeyecek durumda olan yemeklerin kuşlar için yapılmış yerlere dökülmesi yazılmıştır.

Osmanlı halkından kuşlara kolayca su bulmaları ve içmeleri için mezar taşlarına kuş havuzları koyduranlar pek çoktur. Mimar Sinan, kendi köyü Ağırnas'ta yaptığı vakfın vakfiyesinde, hayvanların su içmesi ve dinlenmesi için çeşmenin etrafındaki yaklaşık 20 dönüm araziye vakfettiğini belirtmiştir.

Osmanlı'da kuşlara duyulan merhametin günlük hayattaki güzel bir yansıması da kuş satın alıp âzâd etme âdetiydi. Evliya Çelebi Seyahatnamesinde naklettiğine göre Kibar Bey ve hanımı tatil günlerinde İstanbul'da

kurulan büyük kuş pazarlarına gidiyor ve parayla satın aldıkları rengârenk kuşları büyük bir zevkle salıveriyorlardı.

Bunun yanında aynı Osmanlı toplumu leyleklere; Mekke, Medîne ve diğer kutsal yerlerden geldiklerini hatırlatan "hacı baba, hacı leylek" gibi isimler vermiştir. Leyleklerin geçiş yolu üzerindeki vilâyetlere bu hayvanların ihtiyaçları için çeşitli vakıflar yapmıştır. Bunların dönüşleri sırasında hastalanıp sürüye katılamamış olanlarının bakımları için vakıflar kurmuştur. Meselâ İstanbul Eyüp Sultan Câmîi bahçesinde sürüsüne katılmayan sakat leyleklere bakan vakıf asırlarca hizmet vermiştir. Ayrıca her yıl aynı yerlere tünediklerinden göçmen kuşların yuvalarına dokunulmayarak muhafaza edilmiştir.

Ayrıca, o zamanlar Mancacılık diye bir meslek vardı. Mancacı, kedi köpek yiyeceği demek olan mancağı, satar; dileyen, Mancacıdan aldığı yiyecekleri hayvanlara verir, dileyen parasını verir Mancacı onların yerine sokak hayvanlarını düzenli olarak beslerdi.

Bir ata, katıra veya deveye fazla yük yüklenmesi halinde, zabıta memurlarına, hayvanın bu mağduriyetine engel olma ve hayvanın dinlenmesini sağlama yetkisi verilmişti. Yine zabıta memurları sahipli hayvanların karınlarını kontrol eder, iyi beslendiğine kanaat getirmediği hayvanların sahiplerine ağır cezalar keserlerdi.

Ağır yük taşıyan atların, cuma günü ikindiden sonra tatil etmeleri sağlanır, yükleri boşaltıldıktan sonra üzerlerine dahi binilmezdi. Top çeken büyük baş hayvanlar, yaşlanınca satılmaz, ölene kadar iyi bakılmaları için maaşa bağlanırlardı.

Kanuni Sultan Süleyman'ın, Şeyhülislâm Zembilli Ali Cemali efendiye şöyle bir soru

gönderdiği meşhurdur: "Dirahtı (ağacı) sarınca karınca/Vebal (günah) var mıdır karıncayı kırınca?" Zembilli, Kanuni'nin sorusuna aynı estetik boyutta cevap vermiştir: "Yarın Hakk'ın huzuruna varınca/Süleyman'dan hakkın alır karınca."

Şam'da "Mescidül-Kırat" (Kediler Câmîi) adında bir câmîi vardır. "Kırat", kediler demektir. Burası, aynı zamanda sokağa atılan kedi yavrularını himaye için kurulmuş bir vakıftır. Bu camîi, kayyımının yüzlerce kedi yavrusunu vakıftan ciğer getirerek beslediği camidir. Şam'da Mercî Meydanından, Şam Üniversitesi ve Şam Fuarının da dâhil olduğu Mezze'ye kadar olan yerler, hayvanları himaye için kurulmuş bir vakıftır. Burası 2.5 km uzunluğunda, ortasından nehir geçen bir arazidir. Yaşlandığı veya hastalandığı için artık iş yapamaz hâle gelen binek hayvanları, öldürülmez, vurulmaz, ölüme terk edilmez; burada bakılır.

Bayezid Kütüphanesi müdürü İsmail Saib Sencer, yüzlerce kediye bakardı. Bu sebeple Bayezid Kütüphanesi'ne, Kedili Kütüphane de denirdi. Eskiden beri onlarca, yüzlerce sokak kedisine bakan, onları besleyen insanlar olmuştur. Hele eşten dosttan vefa görmeyen, çoluk çocuğu olmayan, olsa da bunlardan ilgi bulamayanlar, muhabbet ve merhametini hayvanlara vermişlerdir.

Avrupalı gezgin Elisee Recus 1880'lerdeki Osmanlı'yı anlatan şu tespitiyle bitirelim: "Türklerle Rumların karışık olarak yaşadığı köylerde bir evin hangi tarafa ait olduğunu kolaylıkla anlayabilirsiniz. Eğer evin bacasında leylekler yuva yapmışsa, bilin ki o ev bir Türk evidir."

1980-2002

Askeri Darbeler Dönemi

●● Büşra Nur Özcan

1980 öncesinde siyasi istikrarsızlığın getirdiği karmaşa gitgide ağırlaşmaktaydı. Toplumsal barışı tehdit eden sağ sol çatışmaları, öğrenci hareketleri, önemli kişilere yapılan faili meçhul suikastlar, ekonomik krizler, işsizlik, en temel ihtiyaçların bile piyasada bulunamaması, bulunan bazı gıda ve tüketim maddelerine ulaşabilmek içinse saatlerce uzun kuyruklarda beklemek, karaborsa, vurgun... Bunlar, o günlerin Türkiye'sini özetleyen bazı göstergeler. Bu tablonun gerçek sorumluları kimdi? Özellikle mi böyle bir ortam oluşturuluyordu? Bu istikrarsızlıktan çıkmanın meşru bir yolu yok muydu?

Bu ve benzeri soruların cevabı net olarak ortaya konulmasa da, siyasi ve toplumsal sorunların darbelerle çözülemeyeceği kesindi. Nitekim daha önceki darbelerde ağır bedeller ödenmiş ve bu tür hareketlerin toplumda açtığı yaralar uzun yıllar tedavi edilememişti.

Bu sefer de ne yazık ki durum değişmedi ve yukarıdaki tablo karşısında 12 Eylül 1980'de Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in başında olduğu bir askeri darbe yapıldı. İktidarda Süleyman Demirel azınlık hükümeti vardı.

Kenan Evren, darbe sonrasında Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığı'nın yanı sıra Devlet Başkanlığı görevini de üstlendi. Başbakanlığa da Oramiral Bülent Ulusu getirildi. Ülke yönetiminde asıl yetki Kenan Evren'in başkan ve o dönemin 4 askeri kuvvet komutanının üye olduğu Milli Güvenlik Konseyi'nde idi. Her alanda yapılacak girişimler bu konseyin kontrolünde gerçekleşiyordu.

Bu dönemde bütün siyasi partiler kapatıldı, Bazı siyasi liderler tutuklandı. On binlerce insan, inançlarından ve düşüncelerinden dolayı yargılandı ve mahkûm edildi, On binlerce insan işten atıldı, vatandaşlıktan çıkarıldı,

Kenan Evren

siyasi mülteci olarak yurtdışına gitti. Kimi işkenceden, kimi açıklanamayan nedenlerden dolayı yüzlerce insan öldü. Çok sayıda dernek, sendika vs. kapatıldı. Binlerce gazeteci, öğretmen, öğretim üyesi, yargıç vb. nin işine son verildi, bunlardan birçoğu hapse atıldı. İdam cezasına çarptırılıp, asılanlar oldu. Gazeteler günlerce basılamadı, bazı kitaplar, filimler, kitaplar vs. yasaklandı,

Darbe döneminde gerçekleşen ve halen tartışılmakta olan en önemli gelişmelerden biri, bu yönetimin hazırlattığı ve 18.10.1982'de kabul edilen Anayasa'dır. Darbenin ardından ülkede din alanında da endişeler başladı. Din eğitiminin devlet eliyle verilmesi gerektiğini savunanların Kenan Evren'e söylediği şu sözler o dönemdeki yönetimin halka güven vermediğini göstermektedir: "Siz devlet olarak açtığınız okulları geliştiremez ve kapatırsanız, halk da devletine bu gibi konularda yeterince güvenemediği için kendi açtığı kurslarda ve yurtlarda din eğitimi yapmak zorunda kalır. Bu durumda çeşitli grupların ve cemaatlerin açtığı okulları suçlayamazsınız, bütün bunlar bir ihtiyaçtan doğuyor."

Kenan Evren'in: "İlk, ortaokul ve liselere zorunlu ders olarak 'Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi' adı altında bir dersin konmasını sağladık. Dikkat edilecek olursa "Din Dersi" demedik, "Din Kültürü" dedik. Aslında "Din Dersi" de diyebilirdik. Ancak ileride bunun istismar edilerek, okullarda abdest alma, namaz kılma zorunluluğu getirmelerinden korktuk" ifadeleri de dönemin yöneticilerinin meseleye bakışını yansıtmaktadır. Bununla birlikte Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin Anayasanın teminatı altına alınarak zorunlu hale getirilmesi önemli bir gelişme olmuştur.

Gündemin bir başka konusu ise başörtüsüdür. Kenan Evren'in din eğitim kurumlarında yalnızca Kur'an-ı Kerim derslerinde başların örtülmesini, diğer zamanlarda ise çöl şartlarında geçerli bir adet olduğunu ve baş örtmenin zaruri olmadığını savunan yaklaşımı 30 yıl boyunca devam edecektir.

1980 den sonraki düzenlemelerde İmam Hatip Liselerinin statüsü daha da belirginlik kazanarak muhafaza edilmiş ancak 1980-1983 döneminde yeni bir İmam Hatip Lisesi açılmamıştır.

6 Kasım 1981 yılında YÖK'ün kurulmasıyla birlikte ülkemizde mevcut üniversitelerin yanında yeni üniversiteler de açılmış, bütün yükseköğretim kurumları bu üniversitelere bağlanmışlardır. Bu çerçevede o günlerde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olan Yüksek İslâm Enstitüleri de, İlahiyat Fakültesi'ne dönüştürülerek buldukları bölgelerdeki üniversitelere bağlanmıştır.

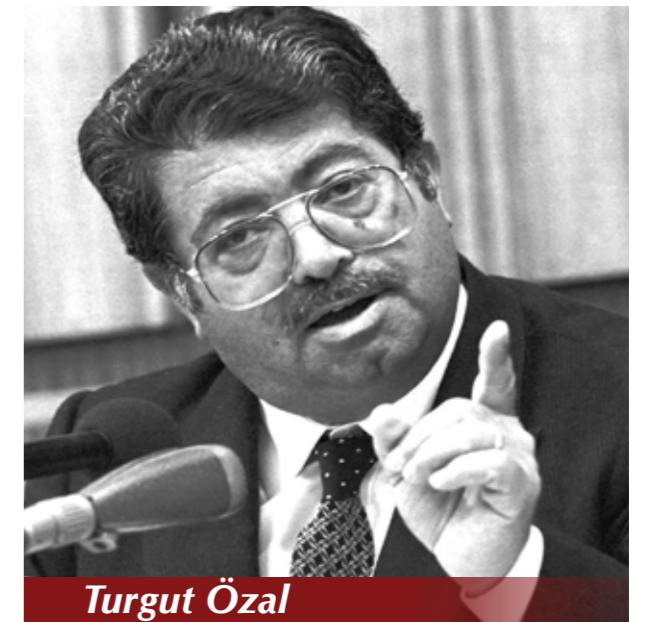
Bu gelişmeler sürerken 24 Mayıs 1983'te siyasi partiler yasası çıktı ve 6 Kasım 1983'te genel seçimler yapıldı. Turgut Özal liderliğindeki Anavatan Partisi (ANAP) oyların %45'ini alarak tek başına iktidar oldu ve darbe yönetiminin etkisi azalmaya başladı.

29 Kasım 1987 seçimlerine gelindiğinde 12 Eylül 1980 sonrası, siyaset yapmaları yasaklanan Süleyman Demirel, Bülent Ecevit, Alparslan Türkeş ve Necmettin Erbakan, partilerinin başında girdiler ve ANAP lideri Turgut Özal ikinci defa seçimleri kazanarak, tek başına iktidara devam etti.

31 Ekim 1989 tarihinde Cumhurbaşkanlığı süresini dolduran Kenan Evren'in yerine Turgut Özal Cumhurbaşkanı oldu. Bundan sonra 1989-1991 yılları arasında Yıldırım Akbulut, ardından da da 5 ay süreyle Mesut Yılmaz Başbakan oldular.

Bu dönemlerde din eğitimi gündeme gelip konuyla ilgili aleyhte yapılan bazı çalışmalar ve yayımlanan raporlar karşısında İmam Hatiplerle ilgili olarak Cumhurbaşkanı Turgut Özal şu değerlendirmeyi yapmıştı: "İmam Hatip Liselerinin eksiklerini oturup önyargılarla değil, hakiki duruma iyi bakarak, muhakkak surette makul bir uzlaşma içerisinde ortaya koymamız lazımdır. Aksi takdirde biz toplum içindeki gerginliklere devam ederiz. Bunları çözemeyiz. Halk bu okulların binasını yapıyor, yurdunu yapıyor. Hiç devletten bir kuruluş çıkmadan birçok yerlerde böyle yapıldı. Hepsisi yerel derneklerdir. Tarikatlarla falan ilgisi yoktur... Bu halkın arzudur, bu arzu ortada iken, biz bunu niye daha iyi yola yönlendirmeyelim? Bu arzunun arkasında halkın kendi çocuğuna daha sağlam dini eğitim verme arzusu yatıyor... Bu meseleyi bir ayrılık noktası olarak değil, birleştirici bir hüviyet içinde düzeltmemiz lazımdır..."

10 Ekim 1991 genel seçimleriyle, koalisyon hükümetleri dönemi başladı. Bu seçimlerin galibi %27'lik oy oranıyla Süleyman Demirel'in başkanlığındaki Doğru Yol Partisi oldu.

Turgut Özal

Cumhurbaşkanı Özal, DYP başkanı Süleyman Demirel'e hükümeti kurma görevi verdi, böylece DYP-SHP koalisyon hükümeti kuruldu.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın 17 Nisan 1993 tarihindeki ani ve şüpheli ölümüyle Süleyman Demirel, Türkiye Cumhuriyeti'nin 9. Cumhurbaşkanı seçilerek Başbakanlık görevinden ayrıldı. Süleyman Demirel'in ayrılmasıyla boşalan DYP'nin başkanlık koltuğuna oturan Tansu Çiller, aynı zamanda Başbakanlık görevini de üstlendi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kadın başbakanı oldu.

24 Aralık 1995 tarihinde yeni bir seçim yapıldı. Bu seçimde ciddi bir oy artışı yakalayan Necmettin Erbakan başkanlığındaki Refah Partisi %21 civarında oy alarak birinci parti oldu ve bu seçimlerin birincisi oldu. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, hükümeti kurma görevini RP lideri Necmettin Erbakan'a verdiyse de Erbakan, hükümeti kurma imkânı bulamadı ve görevi Cumhurbaşkanı'na iade etti. Bu sefer Süleyman Demirel görevi, ANAP lideri Mesut Yılmaz'a verdi.

Mesut Yılmaz ve Tansu Çiller'in anlaşmalarıyla 6 Mart 1996 tarihinde ANAP-DYP koalisyon hükümeti kuruldu. Ancak bu iki liderin sürekli anlaşmazlığa düşmeleri neticesinde, dört ay gibi kısa bir sürede hükümet dağıldı.

Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından tekrar hükümeti kurmakla görevlendirilen isim RP lideri Necmettin Erbakan oldu. 7 Haziran 1996 tarihinde Necmettin Erbakan ve Tansu Çiller RP-DYP koalisyon hükümetini kurdular.

Erbakan Hükümeti döneminde, 1997 yılının 28 Şubatında toplanan Milli Güvenlik Kurulunda alınan kararlarla 28 Şubat süreci olarak anılacak askeri darbe tarihe damga vurduğunda toparlanamamış yorgun bir Türkiye vardı ve bu yorgunluk yıllarca sürdü.

28 Şubat 1997'de alınan kararlar hükümete bildirildi. Kararda, laikliğin korunması vurgulanıyor ve bu bağlamda cemaatlere bağlı okullar denetlenmeli ve MEB'e devre-

Tansu Çiller

Mesut Yılmaz

dilmeli, 8 yıllık kesintisiz eğitime geçilmeli, imam hatip okulları toplumdaki bir ihtiyacı karşılamak üzere kurulmuşlardır. Bu ihtiyacın fazlası olan imam hatip okulları, meslek okullarına dönüştürülmeli, Kuran kursları denetlenmeli, Tevhid-i Tedrisat uygulanmalı, tarikatlar kapatılmalı, irtica nedeniyle ordudan atılanları savunan ve orduyu din düşmanıymış gibi gösteren medya kontrol altına alınmalı, kıyafet kanununa riayet edilmeli, kurban derileri derneklere verilmemeli, Atatürk aleyhindeki eylemler cezalandırılmalı gibi hususlara yer veriliyordu.

Tansu Çiller'le yapılan koalisyon şartlarının gereği olarak Bir yıllık görevden sonra (28.06.1996-30.06.1997) istifa eden Erbakan'ın ardından hükümet kurma görevi Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından Tansu Çiller yerine Mesut Yılmaz'a verildi. Mesut Yılmaz da 30 Haziran'da Bülent Ecevit ve Hüsamettin Cindoruk ile

birlikte ANASOL-D koalisyon hükümetini kurdu. (30.06.1997-11.01.1999)

"1000 yıl sürecek" denilen 28 Şubat, başta muhafazakar kesime karşı başörtüsü yasağı gibi ayrımcı uygulamalara ve insan hakları ihlallerine sahne olmuş, başörtülü öğrenciler okullardan atılmış, ikna odaları kurulup çalışmalarını açmaları için zorlanmış, başörtüsüz girmeyeceklerine dair taahhütname imzalatılmış ve çok sayıda kamu personeli işinden atılmıştır.

Buna karşı, 1 Ekim 1998 günü dünyanın en büyük sivil toplum eylemi düzenlenmiş, yüzbinlerce insan el ele tutuşarak özgürlük zinciri oluşturmuştur. İstanbul merkezli bu eylem bütün Türkiye'ye yayılmıştır. Eylemlerde birçok kişi tutuklanmış ve yargılanmıştır. Kız öğrenciler giremedikleri üniversitelerin önlerinde aylarca eylem yapmışlardır.

Bu dönemde 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim yasalaşmış, bu durum en çok meslek liselerini ve bilhassa imam hatipleri derinden etkilemiştir. İmam hatiplerin orta kısımları kapatılmış, birkaç yıl içinde Türkiye genelindeki imam hatiplerde okuyan öğrenci sayısı 500.000'lerden 45.000'lere kadar düşmüştür. Öte yandan imam hatip mezunlarının üniversiteye girmesinde katsayı uygulamasına gidilerek adeta bunların, ilahiyat fakültelerinden başka yükseköğretim kurumlarına gitmelerine imkân bırakılmamıştır. Bu arada ilahiyat fakültelerinin kontenjanları da neredeyse sıfırlanma durumuna gelmiş böylece mesleki din eğitimi kurumları hem alttan hem üstten budanmıştır.

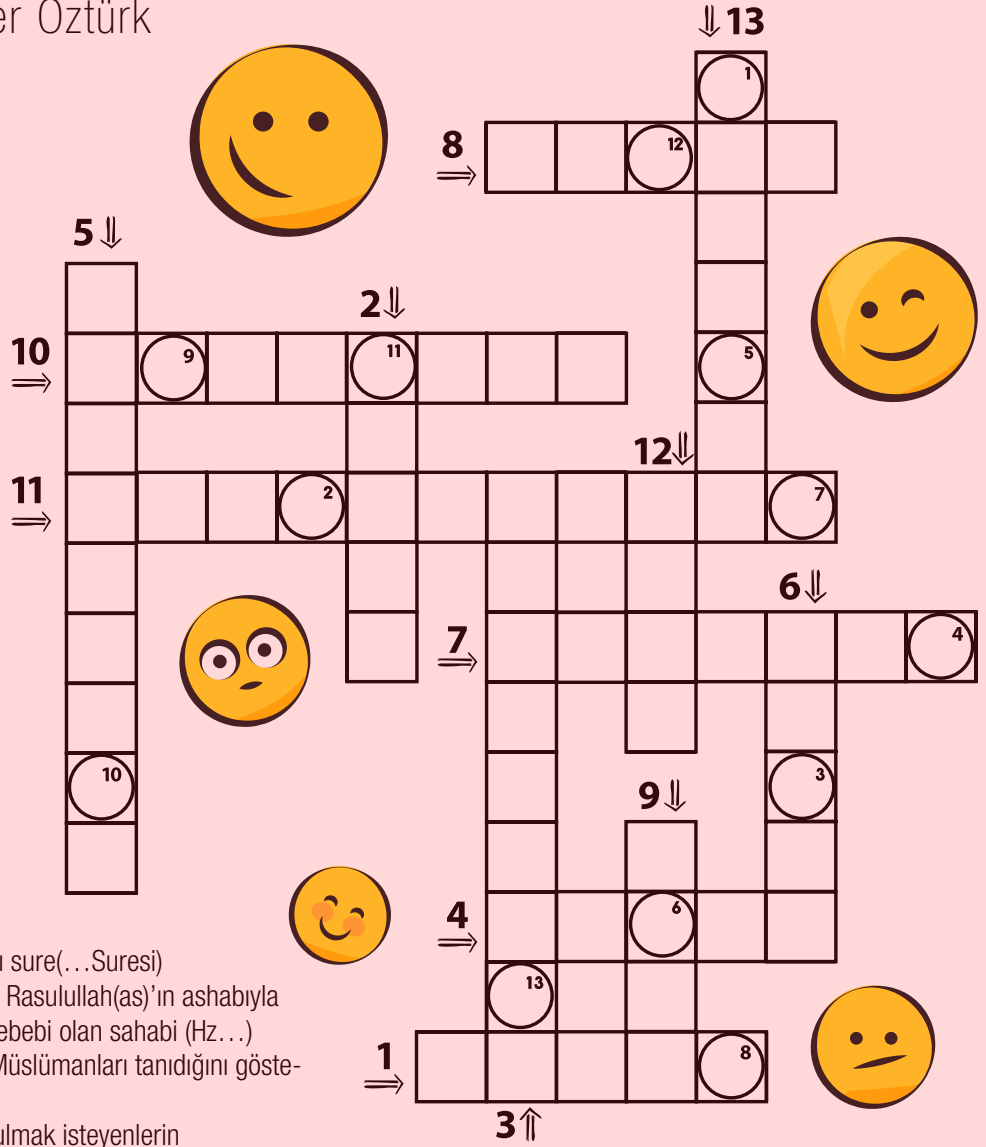
Devlet Bahçeli

Muhafazakar kesim üzerindeki baskılar her geçen gün artarak devam ederken 11.01.1999'da Bülent Ecevit Başbakanlığında DSP azınlık hükümeti kuruldu. Sonrasında da yine Bülent Ecevit başbakanlığında Devlet Bahçeli ve Mesut Yılmaz ile DSP-MHP-ANAP koalisyon hükümeti kuruldu. (28.05.1999- 19.11.2002)

Bugünden baktığımızda, bu hükümet o dönemlere kadarki siyasi tarihimizde son koalisyon hükümetiydi. 1980-2002 arası döneme baktığımızda, 12 Eylül darbesinin, devleti yönetenlere karşı toplumda yoğun bir korku ve içe kapanma oluşturduğu, aynı zamanda büyük mağduriyetler yaşattığı söylenebilir. Darbe sonrası sivil yönetime geçildiğinde ise Turgut Özal'ın Başbakan olduğu yıllarda (1983-1989) halk-devlet bütünleşmesi adına önemli adımlar atıldığını, maddi ve manevi kalkınmada olumlu gelişmeler yaşandığı görülmektedir. Bu dönemde, uzun zamandır ihmal edilen halkın değerleri ve talepleri dikate alınmış, halkın devlet adamına sevgisi, saygısı ve güveni artmıştır. Özal'ın Cumhurbaşkanlığı döneminde de bu durum kısmen devam etmiş ancak onun 1993 yılındaki şüpheli ölümüyle birlikte yine toplumsal gerginlikler, ayrışmalar, kavgalar tahrik edilmiş, 28 Şubat süreciyle bu durum ne yazık ki tavan yapmıştır. Bilhassa söylemleriyle, politikalarıyla halkın değerlerini daha fazla temsil ettiği bilinen Necmeddin Erbakan'ın partisinin birinci durumuna gelmesi ve kendisinin Başbakan olması o günkü şartlar içinde bir kısım iç ve dış çevreler tarafından kabul edilememiştir. Bu, bir yorum değil; o günleri kaydetmiş olan arşivlerde somut açıklamalarla teyid edilmiş bir husustur.

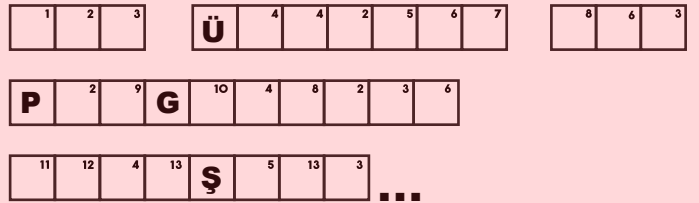
Ancak asırlardır bu milletin yaşadığı tecrübeler, Cumhuriyet döneminde yaşadıklarımızla çok daha engin bir birikime dönüşmüş, bundan sonra neler yapılabileceğine dair rüyaları, hayalleri, idealleri olanlar için müthiş bir stratejik kazanıma dönüşmüştür.

Bakalım 2002 genel seçimleriyle Türkiye'de neler yaşanacak? Gördüklerimizi, şahit olduklarımızı da önümüzdeki sayılarda değerlendirmeye çalışalım inşallah...

SORULAR

- 1) Hendek savaşının anlatıldığı sure(...Suresi)
- 2) Şehid edildiği zannedilince, Rasulullah(as)'ın ashabıyla "Rıdvan Biatı"nı yapmasının sebebi olan sahabi (Hz...)
- 3) Mekke müşriklerinin artık Müslümanları tanıdığını gösteren antlaşma
- 4) Dini sorumluluklardan kurtulmak isteyenlerin ürettiği inanç biçimi
- 5)Bağına girdiğinde: ".....! Kuvvet yalnız Allah'ındır." deseydin ya!..(Kehf 39) Ayette boşluğa gelmesi gereken kelime
- 6) "Bir kimse Allah yolunda uzun seferler yapar. Saçı başı dağınık, toza toprağa bulanmış vaziyette ellerini gökyüzüne açarak; 'Yâ Rabbi! Yâ Rabbi!' diye duâ eder. Hâlbuki onun yediği, içtiği, gıdasıdır. Böyle birinin duâsı nasıl kabul olunur?"(Müslim, Zekat 65) Hadiste boşluğa gelmesi gereken kelime
- 7) Namazda son oturuşta okunan "Rabbene'ğfir lî.." duasını yapmış olan peygamber (Hz...)
- 8) Sabah ezanına "Essalatü hayrun mine'nnevîm" İfadesinin eklenmesine vesile olan sahabi(Hz...)
- 9) Hac mekanlarından biri
- 10) İstanbul'un fethinden sonra ilk Cuma namazının kılındığı cami
- 11) Fatih Sultan Mehmed'in, Pastör'den beşyüz yıl önce mikrobu keşfeden hocası
- 12) Osmanlıda kışın yiyecek bulamayan kuşları beslemek için kurulan vakıf (....Vakfı)
- 13) Felak suresi'nde kendisinden Allah'a sığınılan kişilerden biri

(Yunus Suresi 47)

Cevap Anahtarı: 1) Ahzab 2) Hz.Osman 3) Hudeybiye 4) Deizm
5) Maşaallah 6) Haram 7) Hz. İbrahim 8) Hz. Bilal 9) Mina 10)
Ayasofya 11) Akşemseddin 12) Darı 13) Hasetçi **Ayet:** Her
ümmetin bir peygamberi olmuştur. .. (**Yunus Suresi 47**)